

Konstnärdrivet galleri – möjligheter och begränsningar

Finns det ett mer lyckat sätt att starta ett konstnärdrivet galleri? Skulle även vilja erbjuda utställande konstnärer ersättning. Hur går jag till väga om jag inte vill stå för dessa utgifter själv?

Hej Nils,

Det är lätt att hamna i utkanten. Till slut står du med armarna i kors och hoppas bli uppbjuden till dans på någon av konstens turbulenta dansarenor. Men få initierar närkontakt med den som utstrålar bitterhet och handlingsförlamning. Din fråga visar en vilja där många slutat orka – det är en hoppfull inställning som även kan återfinnas på den konstnärdrivna konstscenen. Du väljer själv när och hur du ska dansa. Du behöver inte ens följa takten.

I mina ögon är ett framgångsrikt konstnärdrivet galleri icke-kommersiellt och tänjer på konventionerna genom att visa att det finns andra, mindre förutsägbara, sätt att visa konst. Eftersom de ekonomiska riskerna är minimala finns utrymme för fler yttringar än de som visas på den kommersiella konstscenen. Jag hoppas du vill fortsätta i den andan.

Vissa konstnärdrivna gallerier har valt att nischa in sig på ett speciellt område och vinner på så viss uppmärksamhet. Här kan nämnas [Galleri Syster](#) i Luleå vars verksamhet vilar på feministisk grund och galleriet [Tegen2](#) i Stockholm som gärna berör politiskt laddade teman där gränsen mellan konst och aktivism inte längre existerar. Det är annars vanligt att ett större antal konstnärer går samman och startar en galleriverksamhet. På det viset skapas en god förutsättning för ett varierat utställningsprogram. Eftersom galleriet arbetar med en i bästa fall minimal budget finns annars svårigheter att nå ut till en publik utöver den inre krets du redan är bekant med. Utställningsrummet [Candyland](#) i Stockholm öppnade i februari 2004 och drivs i dag av nio personer som turas om att bjuda in utställare. En av grundarna är [Andreas Ribbung](#) och han poängterar just styrkan i att vara en grupp konstnärer vid uppstarten:

”Jag tror att det är bra att vara en grupp med olika nätverk så att man får en blandad publik från start. All verksamhet tjänar på att växa ’organiskt’. Börja inte med för stora pretentioner, utan låt det växa fram bit för bit.”

Jag håller helt med. Det är bra att fundera på samarbetspartners. Det finns mycket att vinna på detta – utöver ett bredare kontaktnät. Utställningsprogrammet blir mer intressant, du har en bra ursäkt att avslå ansökningar från konstnärskollegor, du kommer att ha roligare i arbetet eftersom konstnärssyrket i sin grund är ensamt. Så gör en smygstart och känn efter. Ibland är det bättre att låta diskussionen kring ekonomi komma i andra hand eftersom den annars kväver inspirerande idéer innan de haft en ärlig chans att utvecklas. Andreas Ribbung fortsätter:

”Är arbetet lustfyllt spelar det inte så stor roll att det är obetalt och oegennyttigt. Om alla är del av ett nollbudgetprojekt och ideellt arbetande tycker jag att det är ok att inte betala utställningsersättning. Men allt eftersom man bygger upp ett förtroende ökar chanserna att skaffa finansiering, till exempel genom att man söker kulturstöd och då tycker jag att utställningsersättning ska prioriteras. Vissa kommuner och Statens

Kulturråd betalar ut bidrag till utställningsersättning, men i dagsläget är det ofta inte tillräckligt för att leva upp till MU-avtalet."

Det är svårt att finansiera en utställningsverksamhet och precis som Andreas Ribbung poängterar krävs ett upparbetat förtroende innan du kan locka till dig medfinansierare. I ett första led är därför många konstnärdrivna gallerier finansierade av medlemmarna själva. Ofta handlar det om att alla betalar en årlig avgift. Efter att verksamheten kommit igång ordentligt kan det vara dags att söka [Kulturrådets bidrag för utställningsarrangörer](#). Men för att din ansökan ska tas på allvar behöver du visa att galleriverksamheten är seriös och din utgångspunkt kan därför inte handla om att skapa utrymme att visa den egna konsten. Även detta är något Andreas Ribbung tar upp i sin kommentar:

"Det är lättare att bli tagen på allvar om man bedriver en utställningsverksamhet där man avstår från att ställa ut sin egen konst i varenda utställning. Det är belönande och kreativt i sig att starta upp något som når små framgångar då och då. Många upptäcker att det är mycket lättare att tala för andras konst än sin egen."

Candylands utställningsverksamhet stöds ekonomiskt av Kulturrådet. Den stöds även av [Kulturförvaltningen i Stockholms stad](#). Kolla efter hur det fungerar i det område du är verksam. Kanske finns ett liknande stöd. [Köttinspektionen](#) i Uppsala är en konstnärdriven plattform för teater, dans och bildkonst som invigdes 2014. Köttinspektionen får ekonomiska bidrag på lokal/regional nivå. Det är [Haka](#), en konstnärsgrupp verksam sedan 2003, som varit med och grundat Köttinspektionen och som ansvarar för den visuella konsten som visas i utställningslokalen. Ambitionen är att komplettera Uppsalas konstscen med intressant nationell och internationell samtidskonst. Anna-Karin Brus ingår i Haka och delar med sig av hur deras verksamhet ser ut:

"Att konstnärdrivna gallerier till mångt och mycket drivs med ideella medel är inget nytt och förutsättningarna är väldigt olika i olika städer. I Uppsala, som ju sett till folkmängden är Sveriges fjärde största stad, men till innehållet verkar befina sig allt för nära Stockholm, finns en nisch att fylla. Köttinspektionen är en scen för konst, teater och dans och drivs med ett verksamhetsbidrag från Uppsala Kulturnämnd och Kultur och Bildning. Bidraget räcker till att ge utställande konstnärer utställningsersättning (enligt MU-ramavtalet), men inte till curatorarvode ännu. Vi tror på positiva korsbefruktningar av de olika kulturformerna, men kommer alltid vara bidragsberoende eftersom vi inte tar någon entréavgift. När alla gallerier och museer har fritt inträde kan man inte ta betalt av publiken, om man inte skulle prova crowdfunding som är ett alternativ att överväga."

Crowdfunding är något jag ingående behandlat i en tidigare fråga.

Enkelt uttryckt handlar det om ett sätt att samla pengar för ett kreativt projekt. Du vänder dig till din familj, bekanta och bekantas bekanta och fortsätter därifrån. Du ber om pengar och i gengäld erbjuder du olika former av belöningar. Om du är ambitiös och målinriktad kan du absolut kolla in det alternativet.

Det kan även vara bra att du känner till Bildkonstnärscens fondens [Dynamostipendium](#) som relativt ofta tilldelas konstnärdrivna gallerier:

"Med Dynamostipendiet vill Bildkonstnärscens fonden stödja den som på eget initiativ skapar nya arenor inom vår samtida bild- och formkonst. Stipendiaten behöver inte själv vara

konstnär, däremot måste verksamheten vara viktig för bild- och formkonstnärer och skapa nya möjligheter för konstnärerna att möta sin publik. Stipendiet delas ut de år då Bildkonstnärsfonden anser att det finns lämpliga kandidater och stipendiebeloppet är på 150 000 kr.”

Bildkonstnärsfonden väljer ut en eller ett par lämpliga stipendiater utan formell ansökan, men vem som helst är välkommen att föreslå lämpliga mottagare. 2008 utsågs exempelvis Candyland till Dynamostipendiat.

Vid det här laget förstår du säkert att det kommer dröja innan du får in ekonomiskt stöd som kan täcka utställningsersättning. Men jag har full förståelse för att konstnärer inte vill arbeta gratis. Vare sig som utställningsarrangörer eller utställare. I förlängningen bli det blir likt debatten kring konstbloggandet. Där konstnärer uppmuntras att blogga om konst så att en mer intressant bild kan spegla konstlivet. "Alla röster behövs i en demokrati" brukar det heta. Men vilka röster ingår i detta "alla"? I uttalandet finns en smygande uppmaning att konstnärer ska arbeta gratis för den goda sakens skull, vilket i förlängningen innebär att de redan ekonomiskt oberoende kommer ta ytterligare utrymme. Här skriver och arrangerar de utställningar för det rena nöjets skull. Det låter kanhända som en god gärning, men i själva verket innebär det att konstnärer och skribenter i än mindre utsträckning kan ta betalt eftersom deras arbete redan görs gratis. Som Sara Meidell, kulturredaktör för Västerbottens-Kuriren, [skrev för ett par månader sedan](#) blir kulturskrivierier "de privilegierades nöje". Som exempel nämner hon en vardagshändelse:

"Ett frilansförslag kom i retur från en person som för andra gången frågade om intresse för korta krönikor. Jag hade tidigare tackat nej till erbjudandet och anfört budgetskalet – men denna gång togs som ny förhandlingsfaktor upp att skribenten var ekonomiskt oberoende och därför kunde skriva gratis. Jag tackade åter nej och förklarade det på alla sätt förödande i att upprätta en VIP-entré till kultursidan för ekonomiskt välbeställda. Svarslös blev jag dock när förslagsgivaren syrligt konstaterade att en sådan redan finns, i form av akademiker eller andra med fasta anställningar, som har ekonomiskt utrymme att skriva om inte gratis, så till rejäla underpriser."

Jag vill inte att konstnärer och skribenter ska arbeta gratis. Men i slutändan är det ändå här jag hamnar: lägga energin på andra områden än ekonomins. Kanske finns det något annat du kan erbjuda? Enligt mig är tid något av det värdefullaste du har som kreativ yrkesutövare. Och tid är något du har, om än att du värdesätter det högt. Under min tid som konststudent brukade vi spela poker. Men vi spelade inte om pengar. Vi spelade om tid. Man satsade exempelvis 20 minuter och förlorade du så fick vinnaren din arbetskraft i 20 minuter. Tiden kunde användas till att hänga en utställning, göra något fysiskt ansträngande eller få hjälp och feedback med en text. Kanhända finns något att hämta här. Kör igång med verksamheten och fundera på hur du som tillhandahåller lokalen likväl som utställaren ska kunna vinna på ert samarbete. Känns det som ett likvärdigt utbyte? Det är bra att du har inställningen att en utställningsmöjlighet inte räcker. Men bara en sådan sak som att du erbjuder ditt nätverk vid vernissageinbjudan kan vara en start. Kanske har du därtill en grupp bekanta som skulle vara intresserade av intimare konstsamtal med den utställande konstnären. Det finns mycket intressant att hämta här och som inte involverar märkbara ekonomiska utgifter. Nu handlar det inte längre om att du eller den utställande konstnären utnyttjar situationen. Nu finns istället en

utomordentlig grund till ett inspirerande nätverksbygge. Det professionella nätverket är något av det värdefullaste du har som konstnär.

Jag vill avsluta med en [artikel](#) från 2002 skriven för Omkonst. Här intervjuade Susanne Slöör den etablerade galleristen Gunnar Olsson som då påbörjat ett nytt gallerikoncept där han bjöd in besökaren till det egna hemmet. Det jag vill lyfta fram i sammanhanget är just hans tankar om att skapa en plattform för intressanta samtal. Gunnar Olsson berättar att:

”den traditionella galleriformen är förlegad. Det finns bättre sätt att skapa möten och kommunikation mellan konstnären och publiken ... Min erfarenhet visar att det finns ett stort behov av att träffas socialt och få till stånd ett fysiskt möte mellan konstnären och publiken.”

Gunnar Olsson menar här att den seriösa offentliga konstdiskussionen i medierna är på väg ut och att dessa samtal istället förs i undanskymda nätverk:

”Jag tror till och med att det kan vara bättre att dra sig undan från offentligheten. Strävar man efter att befinna sig i mediernas rampljus är risken istället stor att man anpassar sig och säger saker som man annars inte skulle göra.”

Lycka till!

Ida